

Kinh nghiệm của một số quốc gia và bài học cho Việt Nam về tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng giáo dục cảm xúc - xã hội

Lê Thị Luận*¹, Vũ Thị Hương Giang²

* Tác giả liên hệ

¹ Email: leluan874@gmail.com
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
Số 4 Trịnh Hoài Đức, Đống Đa,
Hà Nội, Việt Nam

² Email: giangvth@dhhp.edu.vn

Trường Đại học Hải Phòng
171 Phan Đăng Lưu, Kiến An,
Thành phố Hải Phòng, Việt Nam

TÓM TẮT: Việc tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non là một việc làm hết sức cần thiết ở mỗi quốc gia, nếu thực hiện đúng quy trình này sẽ đảm bảo huy động mọi nguồn lực, sự tham gia của các lực lượng từ trung ương đến địa phương và cộng đồng xã hội vào vấn đề này. Bài viết sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp, khái quát hóa các văn bản chương trình, các bài viết, báo cáo, nghiên cứu về Chương trình Giáo dục mầm non của các nước (Singapore, Australia, New Zealand) tìm hiểu kinh nghiệm về cấp độ chương trình và cách thức tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non của các quốc gia theo định hướng cảm xúc - xã hội (SEL), từ đó rút ra bài học kinh nghiệm về cách thức tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL và đề xuất cho việc áp dụng phù hợp với thực tiễn Việt Nam.

TỪ KHÓA: Chương trình Giáo dục mầm non, xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non, SEL, giáo dục cảm xúc - xã hội,

→ Nhận bài 05/7/2024 → Nhận bài đã chỉnh sửa 30/8/2024 → Duyệt đăng 15/9/2024.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12410913>

1. Đặt vấn đề

Bối cảnh đổi mới giáo dục theo Nghị quyết số 29-NQ/TW “Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế” đòi hỏi giáo dục mầm non cần phải có những đổi mới đáp ứng yêu cầu mới. Xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non đã và đang được sự quan tâm của các nước trên thế giới. Việc tìm hiểu kinh nghiệm tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non của một số quốc gia trên thế giới theo định hướng SEL (Singapore, Australia, New Zealand) từ cấp độ chương trình, vị trí của SEL trong Chương trình, quy trình xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL của một số quốc gia này cho thấy vấn đề này đã được thực hiện theo quy trình từ việc xác định cấp độ chương trình đến việc đưa ra một quy trình xây dựng với các giai đoạn cụ thể, từ những kinh nghiệm về cách thức tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL từ mục tiêu, nội dung, cách thức tổ chức môi trường giáo dục, đánh giá trong chương trình gắn với định hướng SEL. Bài viết đưa ra một số bài học cho Việt Nam về cấp độ xây dựng chương trình và cách thức tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Sử dụng phương pháp cơ bản là hồi cứu, phân tích, tổng hợp, khái quát hóa các văn bản chương trình, các bài nghiên cứu, bài báo, bài viết, tài liệu có liên quan đến Chương trình Giáo dục mầm non của một số nước tiên tiến trên thế giới.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Một số khái niệm cơ bản

Chương trình giáo dục: Cho đến nay, vẫn có nhiều ý kiến khác nhau trong việc định nghĩa chương trình giáo dục thể hiện thành các nhóm có các mức độ rộng, hẹp, ít, nhiều các thành tố cấu thành chương trình. Tuy nhiên, khuynh hướng chung không chỉ bó hẹp trong hai thành phần là mục tiêu và nội dung dạy học, chương trình còn đề cập đến các yếu tố khác của quá trình dạy học.

Chương trình giáo dục là một bản kế hoạch trình bày một cách có hệ thống toàn bộ giáo dục hoặc đào tạo tại một cơ sở giáo dục trong một thời gian xác định [1]. Chương trình giáo dục hiện nay được xem như là tập hợp các mục tiêu và giá trị có thể được hình thành ở người học thông qua các hoạt động được kế hoạch hóa và tổ chức trong nhà trường, gắn liền với đời sống xã hội. Mức độ đạt các mục tiêu ấy là thể hiện tính hiệu quả của một chương trình giáo dục. Mục đích của việc thiết kế một chương trình giáo dục phụ thuộc vào đối

tượng người học của chương trình giáo dục đó.

Vậy có thể hiểu: “Chương trình giáo dục là sự trình bày có hệ thống một kế hoạch tổng thể các hoạt động giáo dục trong một thời gian xác định, trong đó nêu lên các mục tiêu học tập mà người học cần đạt được, đồng thời xác định rõ phạm vi, mức độ nội dung học tập, các phương tiện, phương pháp, cách thức tổ chức học tập, các cách đánh giá kết quả nhằm đạt được mục tiêu học tập đã đề ra” [1].

Chương trình Giáo dục mầm non: Theo cách hiểu chương trình giáo dục được cấu thành từ các thành phần cơ bản: mục tiêu giáo dục, nội dung giáo dục, phương pháp giáo dục và các hình thức tổ chức hoạt động giáo dục, cách thức đánh giá kết quả giáo dục, điều kiện thực hiện, hướng dẫn thực hiện.

Chương trình Giáo dục mầm non là chương trình khung, có tính chất mở, thể hiện mục tiêu giáo dục mầm non, quy định các yêu cầu về nội dung, phương pháp giáo dục mầm non và đánh giá sự phát triển của trẻ, làm căn cứ cho việc quản lý, chỉ đạo và tổ chức nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em ở tất cả các cơ sở giáo dục mầm non trên phạm vi cả nước; đồng thời là cam kết của Nhà nước nhằm bảo đảm chất lượng cho cả hệ thống và từng cơ sở giáo dục mầm non [2].

Trong bài viết này, chúng tôi quan niệm: Chương trình Giáo dục mầm non là bản thiết kế tổng thể và kế hoạch hành động sự phạm gồm các thành tố cơ bản cấu thành có mối quan hệ chặt chẽ và ảnh hưởng lẫn nhau, từ mục tiêu giáo dục, nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục đến đánh giá kết quả giáo dục, các điều kiện cần và đủ để thực hiện chương trình [3].

Trên cơ sở Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia, dựa vào khả năng thực tế của trẻ trong từng độ tuổi, điều kiện cơ sở vật chất, nguồn lực, nhu cầu thực tế của mỗi trường, mỗi địa phương sẽ thiết kế, cụ thể hóa nội dung trong chương trình khung thành chương trình chi tiết phù hợp với trường và địa phương của mình [4].

Phát triển chương trình giáo dục là một phạm trù quan trọng trong quá trình định hướng, tổ chức các hoạt động giáo dục, làm cho giáo dục nói chung và chương trình giáo dục nói riêng trở nên hoàn thiện và hiệu quả hơn. Phát triển chương trình giáo dục là một quá trình liên tục điều chỉnh, bổ sung, cập nhật, làm mới toàn bộ hoặc một số thành tố của chương trình giáo dục đã có nhằm làm cho việc triển khai chương trình giáo dục đáp ứng mục tiêu giáo dục đề ra. Theo đó, chương trình giáo dục không phải được thiết kế một lần mà được phát triển, hoàn thiện không ngừng tùy theo sự thay đổi của trình độ phát triển kinh tế - xã hội, của thành tựu khoa học kỹ thuật và công nghệ... và nhu cầu người học, nhu cầu xã hội.

Về bản chất, phát triển chương trình giáo dục là quá

trình làm thay đổi một hoặc một số hoặc toàn bộ các thành tố của chương trình giáo dục hiện tại nhằm tạo ra một chương trình giáo dục phù hợp hơn, đáp ứng sự phát triển của người học và xu thế phát triển của xã hội [3].

Phát triển Chương trình Giáo dục mầm non là một quá trình liên tục điều chỉnh, bổ sung, cập nhật, làm mới toàn bộ hoặc một số thành tố của Chương trình Giáo dục mầm non đảm bảo khả năng phát triển và ổn định tương đối của chương trình đã có.

d) Giáo dục cảm xúc - xã hội (Social and Emotional Learning- SEL)

Giáo dục cảm xúc - xã hội là một thành tố quan trọng của quá trình giáo dục phát triển toàn diện người học, thông qua đó, ở người học hình thành và áp dụng hiệu quả kiến thức, thái độ, kỹ năng cần thiết để hiểu và quản lý cảm xúc, thiết lập và đạt được mục tiêu tích cực, cảm nhận và thể hiện đồng cảm với người khác, thiết lập và duy trì tích cực mối quan hệ và đưa ra quyết định có trách nhiệm.

Có nhiều mô hình về SEL, trong đó có thể kể đến mô hình được tổ chức hợp tác về học tập các môn văn hóa, xã hội và cảm xúc (Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning, CASEL) đề xuất. Mô hình này bao gồm 05 thành phần cốt lõi, bao gồm: Tự nhận thức, Tự quản lý (cảm xúc, hành vi), Nhận thức xã hội, Quan hệ xã hội và Ra quyết định có trách nhiệm [5], [6]. Các kỹ năng xã hội và tình cảm được nhấn mạnh trong giáo dục mầm non của Singapore bao gồm:

Tự nhận thức: Xác định được cảm xúc của mình; Duy trì sự tích cực và tự nhận diện về khái niệm cảm xúc đó; Nhận ra điểm mạnh riêng của bản thân; Trải nghiệm ý thức về năng lực bản thân.

Tự quản lý: Tự đặt mục tiêu cho bản thân mình; Giữ bình tĩnh khi cảm thấy căng thẳng hoặc tức giận; Biết khi nào bản thân cần làm công việc của mình và khi nào được chơi.

Nhận thức xã hội: Nhận thức được về cảm xúc và quan điểm của người khác; Đánh giá cao và tôn trọng sự khác biệt cá nhân; Biết cách nhận sự trợ giúp và biết hỗ trợ người khác.

Kỹ năng quan hệ xã hội: Có thể xây dựng và duy trì mối quan hệ với các nhóm và cá nhân khác nhau; Cho người khác thấy rằng mình quan tâm đến họ; Có thể giao tiếp rõ ràng để thể hiện nhu cầu và giải quyết xung đột.

Ra quyết định có trách nhiệm: Giải quyết vấn đề một cách hiệu quả; Chịu trách nhiệm về lời nói và hành động của mình; Giúp những người gần gũi, lân cận hoặc cộng đồng nơi mình sinh sống.

2.2.2. Kinh nghiệm của một số quốc gia về tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL

a. *Cấp độ của Chương trình Giáo dục mầm non và vị trí của SEL trong Chương trình Giáo dục mầm non của một số nước trên thế giới*

Xu hướng xây dựng chương trình khung hoặc chuẩn chất lượng giáo dục mầm non quốc gia (dưới dạng kết quả mong đợi hay hệ thống chuẩn, chỉ số, thang đo cụ thể) ở các nước phát triển như Singapore, Newzealand; Australia cho thấy: Chương trình khung hoặc chuẩn quốc gia thuận lợi cho việc thống nhất về mục tiêu, kết quả giáo dục cần đạt được và các nguyên tắc mang tính định hướng cho giáo dục mầm non. Từ đó cho phép các địa phương, các trường đã phát triển chương trình theo cách riêng của mình phù hợp trong bối cảnh cần nhiều loại hình trường mầm non với mô hình/chương trình giáo dục, thời gian hoạt động, độ tuổi tiếp nhận... khác nhau để đáp ứng nhiều nhu cầu khác nhau trong chăm sóc - giáo dục trẻ của các gia đình, đảm bảo sự tham gia của các chủ sở hữu (Nhà nước, tư nhân, cá nhân, cộng đồng, các doanh nghiệp lớn...).

Singapore: Về cấp độ của Chương trình Giáo dục mầm non, Singapore có 2 cấp độ/mức độ: Chương trình, tiêu chuẩn giáo dục quốc gia và Chương trình Giáo dục mầm non của nhà trường.

New Zealand, Australia có Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia. Tại Australia, từ chương trình khung quốc gia và các bang/quần đảo dựa trên chương trình khung quốc gia để xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non cho từng bang/quần đảo đảm bảo có sự gắn kết chặt chẽ với từng vùng miền.

b. *Tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL*

Việc tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non được thực hiện theo các bước/giai đoạn bảo đảm từ việc đề xuất khung chương trình, viết hương trình, triển khai thực hiện chương trình, theo dõi giám sát, đánh giá và điều chỉnh chương trình.

Singapore: Bộ Giáo dục là đơn vị đưa ra các tiêu chuẩn/khung chương trình cấp quốc gia. Bộ sẽ tổ chức và điều hành một ủy ban để tiến hành khảo sát, nghiên cứu và xây dựng các tiêu chuẩn/khung chương trình quốc gia. Ủy ban bao gồm chuyên gia về xây dựng và phát triển chương trình giáo dục, giáo viên, nhà quản lý về giáo dục, phụ huynh, chính quyền địa phương, thành viên cộng đồng, các thành viên và các nhân viên trong ngành. Bộ Giáo dục sẽ cung cấp các hướng dẫn hoạt động cho chương trình giáo dục nhà trường, xây dựng và cung cấp tài liệu về lập kế hoạch giáo dục trước khi bắt đầu một năm học mới để cho phép các cấp quản lý tiếp theo lập kế hoạch chi tiết khi thực hiện chương trình [7].

New Zealand: Quy trình tổ chức xây dựng chương trình của mầm non New Zealand theo một số bước cơ bản để xây dựng chương trình bao gồm: Điều chỉnh chương trình xây dựng khung chương trình (xác định nguyên tắc, mục tiêu...); Xây dựng nội dung và kết quả học tập (learning outcomes) cho từng lĩnh vực; Xác định vai trò của giáo viên (khuôn khổ của chương trình, giáo viên tương tác...); Tổ chức thực hiện, đánh giá, điều chỉnh và hoàn thiện chương trình; Thẩm định chương trình giáo dục. Xây dựng nguyên tắc cơ bản của chương trình là: 1) Phải đảm bảo đáp ứng với tiêu chuẩn học sớm và các quy định về Chương trình Giáo dục mầm non của quốc gia; 2) Đảm bảo các lý thuyết “Vùng phát triển gần”, “Giáo dục lấy trẻ làm trung tâm”, “Lý thuyết tâm lý học tập hành vi và xã hội”, “Thuyết sinh học”, thuyết “phân tâm học” và đặc điểm phát triển cá nhân của trẻ; Đảm bảo tính liên thông, phát triển toàn diện giáo dục mầm non gắn kết tích cực với việc tăng tính chuẩn bị cho việc học lớp 1, giảm tình trạng học lại và giảm nguy cơ phải học lớp đặc biệt [1], [3], [7].

Australia: Quy định về quy trình xây dựng Chương trình giáo dục gồm:

Thứ nhất, văn bản về “Quá trình phát triển chương trình” (Curriculum Development Process). Nội dung văn bản bao gồm: Mục đích, bối cảnh; Các yếu tố cấu thành chương trình; Bốn giai đoạn phát triển chương trình; nhiệm vụ, chức năng của các tổ chức tham gia phát triển chương trình; Lộ trình phát triển chương trình - khung thời gian chung và các mốc thời gian quan trọng;

Thứ hai, văn bản về “Định dạng Chương trình Australia” (The Shape of Australian Curriculum); *Thứ ba,* văn bản về “Tài liệu thiết kế chương trình” (Curriculum Design Paper). Tài liệu được khởi thảo theo định hướng của 2 văn bản trên.

- *Quá trình phát triển Chương trình giáo dục Australia diễn ra theo quy trình 4 giai đoạn và lộ trình sau:*

Giai đoạn 1: Định hình chương trình sẽ phác thảo khung tổng quát từ chương trình cơ bản về các lĩnh vực học, đầu tiên là tài liệu tư vấn, tiếp theo là định hình chương trình của Australia: “Lĩnh vực học”. Tài liệu này được xây dựng theo các ý kiến chuyên gia, cung cấp định hướng chung về mục đích, cấu trúc và tổ chức các lĩnh vực học tập. Cùng với tài liệu thiết kế chương trình, giai đoạn này nhằm hướng dẫn người viết chương trình, đồng thời cung cấp tài liệu tham khảo để đánh giá chất lượng tài liệu chương trình cuối cùng về lĩnh vực học.

Giai đoạn 2: Viết chương trình: Theo lĩnh vực học cụ thể, chi tiết nội dung và chuẩn thành tích được các nhà quản lý giáo dục, nhà trường và giáo viên áp dụng ở tất cả các bang và vùng lãnh thổ. Giai đoạn này có sự tham gia từ các nhóm tác giả, dưới sự hỗ trợ của nhóm

tư vấn chuyên gia và bao gồm các giai đoạn cố vấn thiết yếu - cố vấn công, mở rộng và cố vấn chủ đích với các bên liên quan chủ chốt gồm: Giáo viên và nhà trường (thông qua các hoạt động tham gia tăng cường), chính quyền giáo dục bang và vùng lãnh thổ, phụ huynh và học sinh, nghiệp đoàn, liên đoàn giáo viên, trường đại học, doanh nghiệp và cộng đồng. Giai đoạn này sẽ phối hợp quy trình quyết định chuẩn thành tích và công bố Chương trình Australia về lĩnh vực học.

Giai đoạn 3: Chuẩn bị thực hiện liên quan tới việc triển khai chương trình ở cấp trường và các nhà quản lý trường học kịp thời, theo hình thức trực tuyến đối với cấp trường, giáo viên, các nhà quản lý trường học để chuẩn bị thực hiện. Việc thực hiện và hỗ trợ thực hiện là trách nhiệm của các nhà chức trách cấp bang, trường học địa phương và chương trình. ACARA làm việc với các nhà chức trách này nhằm hỗ trợ kế hoạch thực hiện sắp tới thông qua việc cung cấp tài liệu hướng dẫn, thông tin giới thiệu và tạo điều kiện thuận lợi cho việc hoạch định trên toàn quốc.

Giai đoạn 4: Giám sát, đánh giá và bình xét chương trình sẽ được thực hiện, với các báo cáo thường niên lên Ban ACARA (Cơ quan biên soạn Chương trình, đánh giá thi cử và tường trình Australia) và chi tiết hoá theo các vấn đề đã được xác định. ACARA xây dựng khung giám sát, gồm cả câu hỏi nghiên cứu và thu thập dữ liệu liên quan, các nhà chức trách giáo dục cấp bang và vùng lãnh thổ có thể sử dụng tài liệu này như một phần trong chiến lược giám sát riêng của cá nhân nhằm hỗ trợ quá trình thu thập và cung cấp dữ liệu Chương trình Australia cấp bang/vùng lãnh thổ để báo cáo lên ACARA. Quy trình đánh giá có thể dẫn tới một số thay đổi nhỏ hoặc chỉnh sửa chương trình [7].

Trong quá trình tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non các quốc gia Singapore, New Zealand, Australia đã đưa ra mục tiêu theo các hướng cụ thể sau:

- Mục tiêu của việc xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL:

Quan điểm tiếp cận chung khi xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non ở các quốc gia đó là tiếp cận tích hợp, “Lấy trẻ làm trung tâm” để giúp trẻ phát triển toàn diện: Quan tâm đến cá nhân trẻ; xuất phát từ nhu cầu, hứng thú của trẻ, coi chơi là hoạt động chủ đạo. Bên cạnh đó, xu hướng tiếp cận theo năng lực của trẻ, phù hợp với xu thế giáo dục trong thời kì hội nhập hiện nay cũng được thể hiện ở nhiều Chương trình Giáo dục mầm non.

Singapore: Mục tiêu của việc phát triển Chương trình Giáo dục mầm non là làm cho Chương trình quốc gia được cụ thể hóa và thích ứng với trẻ ở từng địa phương, vùng miền và phù hợp với năng lực của trẻ, hướng đến đạt được Chuẩn chất lượng giáo dục mầm non quốc gia. Ngoài các lĩnh vực giáo dục khác theo định hướng giáo

dục phát triển toàn diện trẻ em (về Ngôn ngữ, Toán học, Khoa học, Nghệ thuật...), theo định hướng SEL, các mục tiêu về Phát triển tình cảm và xã hội trong Chương trình Giáo dục mầm non của Singapore thể hiện khá rõ, tập trung vào việc giáo viên hướng dẫn trẻ 5 năng lực SEL, đó là: Tự nhận thức về bản thân trẻ; Quản lý và thể hiện cảm xúc của trẻ theo những cách thích hợp; Xây dựng mối quan hệ tích cực giữa trẻ với những người khác; Nhận ra rằng mọi người đều là duy nhất và thể hiện sự tôn trọng với những người mà trẻ tương tác; Suy ngẫm về các lựa chọn để đưa ra quyết định. Để đạt được các năng lực/mục tiêu chung về phát triển năng lực SEL, Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia đưa ra các mục tiêu cụ thể hơn và các hoạt động mà giáo viên có thể thực hiện để đạt được các mục tiêu tương ứng. Chương trình Giáo dục mầm non được phát triển đến cấp độ Chương trình giáo dục nhà trường. Ở cấp độ này, Chương trình Giáo dục mầm non của các trường mầm non ở Singapore đưa ra các nội dung hoặc các chủ đề cụ thể để triển khai nội dung SEL. Chẳng hạn như, trường mầm non sẽ đưa ra bốn chủ đề: Tôi là ai? Có những ai và những nơi nào ở xung quanh tôi? Tôi chia sẻ thế giới với ai? Làm thế nào để mọi thứ hoạt động? Các chủ đề này như là phương tiện để qua đó triển khai SEL, đồng thời cho phép trẻ em trước tiên khám phá và tìm hiểu về bản thân trước khi tìm hiểu về bạn bè, con người, văn hóa, xã hội gần gũi ở Singapore và sau đó mở rộng dần ra bên ngoài, vươn ra hiểu biết về thế giới rộng lớn [7], [8].

New Zealand: Chương trình Giáo dục mầm non của New Zealand mục tiêu SEL được tích hợp trong các lĩnh vực giáo dục (Cảm giác thoải mái, Sự thân thuộc, Sự đóng góp, Giao tiếp, Khám phá) [9].

Australia: Mục tiêu chung theo hướng giúp trẻ mầm non được phát triển thể chất, cá nhân và xã hội, tạo điều kiện cho trẻ hình thành thói quen tiếp nhận tri thức trong môi trường vừa học vừa chơi để trẻ có được nền tảng vững vàng tiến tới tương lai thành đạt. Mục tiêu nhằm hướng tới sự thành công của người học, giúp hình thành những cá nhân tự tin và sáng tạo; hành động như một công dân hiểu biết [7], [10]. Mục tiêu Chương trình Giáo dục mầm non của Australia hướng đến sự toàn diện của trẻ, chú ý đến thể chất, cá nhân, xã hội của trẻ em, cảm giác an toàn về tinh thần và cảm xúc cũng như các khía cạnh nhận thức của việc học. Học tập được xem như là một nỗ lực xã hội được tích hợp và kết nối với nhau trong mục tiêu của Chương trình.

- Việc xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL:

Singapore: Nghiên cứu tiêu chuẩn chất lượng của giáo dục mầm non quốc gia và Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia của Singapore cho thấy mối liên hệ chặt chẽ giữa các tiêu chuẩn chất lượng giáo dục mầm non quốc gia với mục tiêu, nội dung SEL. SEL đóng vai

trò như là trục xuyên suốt, thể hiện ở các kết quả của SEL đối với cảm giác thoải mái về tinh thần của người học. SEL là một phần quan trọng cho mỗi đứa trẻ để chuẩn bị cho trẻ sống và làm việc như người lớn thành công trong thế kỉ XXI. SEL được dạy trong chương trình giáo dục tính cách và giáo dục công dân (CCE) trong trường học. SEL tạo thành một phần không thể thiếu của Khung MOE cho các năng lực và kết quả học tập của thế kỉ XXI của học sinh ở Singapore; Xét theo mô hình 5 thành phần cốt lõi của SEL, tiêu chuẩn giáo dục mầm non của Singapore đã đề cập đến đồng thời cả 5 nội dung một cách toàn diện (bao gồm: Tự nhận thức, Tự quản lí (cảm xúc, hành vi), Nhận thức xã hội, Quan hệ xã hội và Ra quyết định có trách nhiệm). Nội dung SEL được phân phối một cách toàn diện thông qua các hoạt động cụ thể liên quan đến môi trường học tập của trẻ em. Đồng thời, chúng được tích hợp vào các khía cạnh phát triển của mỗi đứa trẻ. Giáo viên cần nhắc để thực hiện đồng đều các mục tiêu được chỉ ra trong từng lĩnh vực nội dung trong mỗi liên quan đến nhau và trong bối cảnh trẻ em với nhiều kinh nghiệm sống và năng lực khác nhau [7], [8].

Sau cấp quốc gia, Chương trình Giáo dục mầm non được phát triển đến cấp độ chương trình giáo dục nhà trường. Chương trình nhà trường ở Singapore đưa ra các nội dung hoặc các chủ đề cụ thể để triển khai nội dung SEL. Chẳng hạn như, trường mầm non sẽ đưa ra bốn chủ đề: Tôi là ai? Có những ai và những nơi nào ở xung quanh tôi? Tôi chia sẻ thế giới với ai? Làm thế nào để mọi thứ hoạt động? Các chủ đề này như là phương tiện để qua đó triển khai SEL, đồng thời cho phép trẻ em trước tiên khám phá và tìm hiểu về bản thân trước khi tìm hiểu về bạn bè, con người, văn hóa, xã hội gần gũi ở Singapore và sau đó mở rộng dần ra bên ngoài, vươn ra hiểu biết về thế giới rộng lớn [7], [8].

Australia: Có Chương trình Giáo dục mầm non khung quốc gia và các bang/quần đảo dựa trên chương trình khung quốc gia để xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non cho từng bang/quần đảo đảm bảo có sự gắn kết chặt chẽ với từng vùng miền. Luật Quốc gia và Quy định Quốc gia yêu cầu Dịch vụ được chấp thuận đối với cung cấp một chương trình của Australia: 1) Dựa trên khung học tập được phê duyệt được phân phối phù hợp với khuôn khổ; 2) Dựa trên nhu cầu phát triển, sở thích và kinh nghiệm của mỗi đứa trẻ, có tính đến tính cá nhân của từng đứa trẻ. Chương trình Giáo dục mầm non hướng đến sự toàn diện của trẻ, chú ý đến thể chất, cá nhân, xã hội của trẻ em, cảm giác an toàn về tinh thần và cảm xúc cũng như các khía cạnh nhận thức của việc học. Học tập được xem như là một nỗ lực xã hội được tích hợp và kết nối với nhau trong mục tiêu của Chương trình.

New Zealand: Có Chương trình Giáo dục mầm non khung giáo dục mầm non quốc gia tập trung vào tạo

ra các điều kiện giúp trẻ học tập vui vẻ, nội dung phù hợp với lứa tuổi, khoan dung và tôn trọng các giá trị, sự đa dạng văn hóa, các giá trị phù hợp với nhu cầu và tôn trọng cá nhân trẻ. Nội dung giáo dục của Chương trình Giáo dục mầm non New Zealand tập trung vào việc giáo dục trẻ các năng lực để trở thành người khỏe mạnh, hạnh phúc về thể chất và tinh thần, có khả năng độc lập, biết giải quyết vấn đề và biết thể hiện bản thân cũng như sáng tạo thông qua các lĩnh vực. Các Chương trình Giáo dục mầm non địa phương tại New Zealand dựa trên cơ sở chương trình quốc gia và có liên kết chặt chẽ với các yếu tố tại địa phương [7], [9].

- *Việc xây dựng môi trường giáo dục trong xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL:* Các quốc gia như Singapore, New Zealand, Australia đều có chung một cách hiểu môi trường giáo dục gồm môi trường vật chất và môi trường tinh thần với quan điểm tổ chức môi trường giáo dục đảm bảo an toàn, đáp ứng nhu cầu, khả năng, sở thích của trẻ, kết nối, khám phá, trải nghiệm với môi trường thiên nhiên gần gũi trong và ngoài lớp học gắn với SEL, thúc đẩy cơ hội cho các nhà giáo dục, gia đình và cộng đồng, tạo ra một môi trường học tập hợp tác và bền vững, tạo cơ hội cho trẻ kết nối với công nghệ kĩ thuật số đáp ứng với xu hướng toàn cầu về công nghệ [7],[11].

- *Vấn đề về đánh giá trong Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL:* Đánh giá sự phát triển của trẻ nói chung và sự phát triển cảm xúc - xã hội trong chương trình đảm bảo theo mục đích, nguyên tắc, nội dung, phương pháp đánh giá.

Singapore và Australia dựa trên tiêu chuẩn quốc gia, chuẩn quốc gia để đánh giá chất lượng giáo dục mầm non. Ngoài ra, Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia Singapore đánh giá SEL được thực hiện một cách toàn diện (tức là đánh giá cả 5 thành tố của SEL) và liên tục, trong đó phương pháp quan sát được sử dụng là chủ yếu bao gồm quan sát để đánh giá nhận thức về bản thân; đánh giá khả năng tự quản lí; đánh giá về nhận thức xã hội; đánh giá quản lí mối quan hệ và đánh giá ra quyết định có trách nhiệm.

New Zealand đánh giá trải qua nhiều công đoạn từ rà soát nội dung, tính phù hợp và đưa ra nội dung điều chỉnh với đội ngũ các chuyên gia chuyên nghiệp về giáo dục mầm non, coi trọng hơn hình thức tự đánh giá, tự đánh giá có thể ngắn hạn hoặc dài hạn. Đánh giá dài hạn xem xét tác động thực tiễn, quy trình và chính sách theo thời gian, thường là một đến ba năm. Đánh giá dài hạn hỗ trợ đánh giá bên ngoài định kì [7], [9], [11].

Như vậy, mặc dù mỗi quốc gia xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL khác nhau, có nước coi SEL là trục chính xuyên suốt trong chương trình (Singapore) nhưng có nước chỉ đề cập, gắn với SEL một cách gián tiếp thông qua các lĩnh vực giáo dục gắn với cảm xúc - xã hội (New Zealand,

Australia) trong tất cả các thành tố của chương trình. Đặc biệt là trong mục tiêu, nội dung, phương pháp thực hiện chương trình các năng lực SEL như tự nhận thức, xây dựng mối quan hệ, ra quyết định có trách nhiệm... được phản ánh rõ rệt trong từng phần của chương trình. Điều này sẽ là những bài học quý giá cho Việt Nam trong việc xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non sau năm 2020.

2.2.3. Bài học cho Việt Nam về tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non

Mặc dù không chỉ ra mục tiêu xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL song trong mục tiêu, nội dung của chương trình đều có các nội dung về SEL trong chương trình khung quốc gia và chương trình địa phương, nhà trường. Theo đó, chúng tôi rút ra một số bài học sau:

a) Về cấp độ Chương trình Giáo dục mầm non

Định hướng xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non theo tính chất là chương trình khung mang tính quốc gia trong đó lấy SEL làm sợi chỉ đỏ xuyên suốt giữa các nội dung chương trình.

Phát triển Chương trình khung quốc gia tới các địa phương, vùng miền và tới từng cơ sở giáo dục mầm non đảm bảo tính phù hợp về nội dung, hình thức... phù hợp với bối cảnh kinh tế, văn hóa, xã hội của địa phương và đặc điểm phát triển của trẻ.

Xây dựng tiêu chuẩn quốc gia về chất lượng thực hiện giáo dục mầm non để các địa phương, cơ sở giáo dục mầm non sử dụng làm căn cứ để tự đánh giá mức độ đạt được trong việc xây dựng và thực hiện chương trình của địa phương, cơ sở mình. Bên cạnh đó, có thể xây dựng cơ quan đánh giá ngoài về thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non và định kỳ điều chỉnh lại chương trình cho phù hợp với bối cảnh Việt Nam ở mỗi giai đoạn.

Định hướng xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non ở các cấp độ quốc gia, địa phương và nhà trường, chú trọng các nội dung SEL và cụ thể hóa chi tiết phù hợp với bối cảnh văn hóa, xã hội của vùng, miền, dân tộc, tôn giáo...

b) Tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non

Tuân thủ quy trình xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non theo quy định và có sự tham gia mạnh mẽ của chính quyền, cơ quan quản lý giáo dục và cha mẹ trẻ. Bộ Giáo dục và Đào tạo căn cứ theo hướng xây dựng Chương trình cấp quốc gia hay cấp địa phương để có quy định, trong đó nên phân quyền trách nhiệm quản lý, phê duyệt Chương trình Giáo dục mầm non cấp quốc gia, cấp địa phương cho từng cấp quản lý ngành dọc cụ thể hơn [3], [11].

Xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý, người chăm sóc và giáo viên có trình độ và có năng lực tham gia vào công tác quản lý chất lượng các Chương trình Giáo dục mầm

non. Họ cần được cấp kinh phí thích hợp và thẩm quyền để thực hiện nhiệm vụ.

Việc xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non phải phụ thuộc vào việc cân nhắc cẩn thận và cân bằng các yếu tố sau: 1) Đứa trẻ; 2) Nội dung: Kiến thức, kỹ năng và thái độ; 3) Bối cảnh, tức là xã hội, văn hóa, môi trường và sự kiện vật lý. Trong các yếu tố đó, yếu tố: 1) Đứa trẻ phải là trọng tâm trong việc phát triển chương trình giáo dục; 2) Nội dung: Đó không chỉ là những gì đứa trẻ đã biết và có thể làm; những gì trẻ cần biết và học cách làm mà còn là những gì đứa trẻ muốn biết thêm hoặc làm tốt hơn nếu có sự hỗ trợ phù hợp của giáo dục; 3) Bối cảnh - con người, văn hóa, chủng tộc, giới tính, nhu cầu đặc biệt, vật liệu.

Cần có sự tham gia của cơ quan quản lý nhà nước đối với Chương trình Giáo dục mầm non, có sự tham gia và kết nối trong việc xây dựng chương trình cũng như tổ chức thực hiện chương trình. Gia đình/cha mẹ cần tham gia xây dựng chương trình giáo dục, sự phối hợp của gia đình, nhà trường và các đơn vị khác nhằm đưa ra những nội dung giáo dục thiết thực, phù hợp với nhu cầu, mong muốn của trẻ trong xã hội. Khai thác yếu tố địa phương vào xây dựng chương trình và triển khai chương trình giáo dục.

3. Kết luận

Qua tìm hiểu kinh nghiệm của một số quốc gia trên thế giới (Singapore, Australia, New Zealand) cho thấy, các quốc gia này đề xây dựng chương trình ở cấp độ Chương trình khung quốc gia, qua đó các địa phương có thể phát triển chương trình địa phương, nhà trường phù hợp với vùng, miền và thực tiễn. Việc tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL được thực hiện tuân thủ theo quy trình, trong đó nhấn mạnh đến mục tiêu, nguyên tắc, hình thức, phương pháp xây dựng Chương trình Giáo dục mầm non theo định hướng SEL, từ đó đề xuất cho việc áp dụng phù hợp với tình hình Việt Nam, đó là: Cần tiếp tục xem xét xây dựng chương trình theo cấp độ khung quốc gia và sau đó phát triển chương trình địa phương phù hợp với vùng, miền, điều kiện thực tiễn. Việc xây dựng chương trình cần đảm bảo theo quy trình các bước: Xây dựng khung chương trình; Viết chương trình; Triển khai thực hiện (thí điểm); Giám sát, theo dõi, đánh giá chương trình sau đó có sự điều chỉnh chương trình; Việc phát triển chương trình gồm 05 bước sau đây. Bước 1: Phân tích bối cảnh, điều kiện cụ thể của nhà trường, địa phương; Bước 2: Xác định mục tiêu chương trình giáo dục nhà trường; Bước 3: Xây dựng chương trình giáo dục nhà trường; Bước 4: Tổ chức thực hiện chương trình giáo dục nhà trường; Bước 5: Đánh giá, điều chỉnh chương trình giáo dục nhà trường.

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Đức Chính, (11/2011), *Bản về Chương trình giáo dục*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 74.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (13/4/2021), *Chương trình Giáo dục mầm non*, ban hành kèm theo văn bản hợp nhất số 01/VBHN – BGDDT.
- [3] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2019), *Module giáo viên mầm non 7: Phát triển Chương trình Giáo dục mầm non phù hợp với sự phát triển của trẻ em và bối cảnh địa phương, Chương trình bồi dưỡng thường xuyên giáo viên mầm non ban hành kèm theo Thông tư 12/2019/TT-BGDĐT*.
- [4] Lê Thị Luận, (2014), *Đánh giá thực trạng việc thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non lứa tuổi nhà trẻ*, Báo cáo tổng kết đề tài cấp Viện V2014 – 01.
- [5] Social Collaborative for Academic, and Emotional Learning (CASEL), (2014), *CASEL guide: Effective social and emotional learning programs*, Preschool and elementary school edition, ed.
- [6] Bryant, (2019), *What is sel ?* Bryant public schools 200 nw 4th street bryant, ar 72019 501.
- [7] Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục mầm non - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, (9/2020), *Báo cáo Nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế về cách thức tổ chức xây dựng và phát triển Chương trình Giáo dục mầm non quốc gia theo định hướng SEL*.
- [8] Nurturing Early Learners A Curriculum Framework for Preschool Education in Singapore, (2022), *Ministry of Education Republic of Singapore Earlier editions published by Ministry of Education*, Singapore in 2003 and 2012.
- [9] Te Whāriki He whāriki mātauranga mō ngā mokopuna o Aotearoa, (2017), *Early childhood curriculum*, Published 2017 by the Ministry of Education, New Zealand.
- [10] Ministry of Education, (2008), *Education (Early Childhood Services) Regulations 2008 (SR 2008/204)*, Anand Satyanand, Governor-General, Reprint as at 1 August 2020.
- [11] Vũ Thị Ngọc Minh, (6/2019), *Giáo dục cảm xúc - xã hội trong Chương trình Giáo dục mầm non của một số nước trên thế giới và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 18.MN - Giáo dục Mầm non.
- [12] Hoàng Thu Huyền, (2023), *Nghiên cứu về năng lực cảm xúc - xã hội trong giáo dục mầm non trên thế giới và khuyến nghị cho Việt Nam*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, tập 19, số 3.
- [13] Australia-information for families-Vietnamese.pdf, (2009), *Belonging, being & becoming an early years learning framework for australia*.
- [14] Zipora Shechtman, Mary Abu Yaman, (First Published June 1, 2012), *SEL as a Component of a Literature Class to Improve Relationships, Behavior, Motivation, and Content Knowledge*, American Educational Research Journal, vol. 49, 3: pp. 546-567.

INTERNATIONAL EXPERIENCE AND LESSONS LEARNT FOR VIETNAM ON BUILDING AND DEVELOPING SOCIAL - EMOTIONAL ORIENTED PRESCHOOL EDUCATION CURRICULUM

Le Thi Luan^{*1}, Vu Thi Huong Giang²

* Corresponding author

¹ Email: leluan874@gmail.com

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
No.4 Trinh Hoai Duc, Dong Da,
Hanoi, Vietnam

² Email: giangvth@dhph.edu.vn

Hai Phong University
171 Phan Dang Luu, Kien An,
Hai Phong City, Vietnam

ABSTRACT: *Organizing the construction and development of preschool education curriculum is essential in each country. Proper implementation of this process will ensure the mobilization of all resources and the participation of forces from the central to local levels and the social community. By analyzing, synthesizing, and generalizing program documents, articles, reports, and research on preschool education programs in some countries (Singapore, Australia, and New Zealand), the article explores their experience on the program level and the way to organize the construction and development of preschool education programs towards the social-emotional (SEL). From there, lessons are withdrawn on organizing the construction and development of national preschool education curriculum towards SEL in Vietnam.*

KEYWORDS: *Preschool Education Curriculum, building Preschool Education Curriculum, SEL, social-emotional education.*